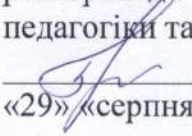

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет кафедра педагогіки та управління навчальним закладом

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри педагогіки та управління
навчальним закладом (згідно з наказом
ректора від 31.08.2023 р. №116-ОД – кафедра
педагогіки та менеджменту освіти)

 Геннадій БЕСАРАБЧУК

«29» «серпня» 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА
ООК 27 «НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА З ПЕДАГОГІКИ»
підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за освітньо-професійною програмою
«Середня освіта (Українська мова і література)»
за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література)
предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта
(Українська мова і література)
галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

мова навчання – українська

2023 – 2024 навчальний рік

Розробники робочої програми:

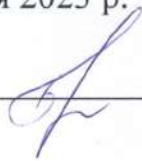
Геннадій БЕСАРАБЧУК, завідувач, доцент кафедри педагогіки менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук.

Світлана ПОЛЩУК, доцент кафедри педагогіки менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Ухвалено на засіданні-кафедри кафедри педагогіки та управління навчальним закладом (згідно з наказом ректора від 31.08.2023 р. №116-ОД – кафедра педагогіки та менеджменту освіти)

Протокол №7 від 29 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри

Геннадій БЕСАРАБЧУК

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

Анжеліка ПОПОВИЧ

ВСТУП

Робоча програма ООК 27 «Навчальна практика з педагогіки» укладена кафедрою педагогіки та менеджменту освіти для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Українська мова і література)» за спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) предметною спеціальністю 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Мета навчальної практики з педагогіки – адаптування здобувачів вищої освіти до умов їх майбутньої професійної діяльності в закладах загальної середньої освіти (5-9-класи); забезпечення пізнання ними закономірностей професійної діяльності та закладання основ творчого оволодіння способами її організації; виховання у здобувачів вищої освіти потреби у професійному самовдосконаленні.

Основні завдання навчальної практики з педагогіки:

- формувати у здобувачів вищої освіти інтегральну, загальну й спеціальну (фахову) компетентність та професійно значущі якості особистості;
- ознайомити здобувачів вищої освіти з сучасними технологіями освітньої діяльності, її педагогічними та організаційними умовами в закладах освіти та інноваційним педагогічним досвідом для сприяння їхній успішній адаптації до майбутньої професійної діяльності;
- навчити здобувачів вищої освіти проводити педагогічне спостереження, працювати в команді, збирати необхідну інформацію, проводити відповідний аналіз для залучення їх до науково-дослідницької педагогічної діяльності;
- сприяти вивченню здобувачами вищої освіти наявних засобів навчання з фаху (устаткування, обладнання навчальних кабінетів) та особливостей їх використання освітньому процесі з урахуванням індивідуальних особливостей його учасників, навчально-методичного, інформаційного забезпечення та ін. у ході відвідування ними уроків з фаху й інших навчальних предметів, виховних заходів з відповідним педагогічним аналізом;
- створити оптимальні умови здобувачам вищої освіти для професійного самовдосконалення на основі моніторингу власної практичної діяльності, розвитку творчих здібностей для формування готовності до майбутньої професійної діяльності.

Бази практики. Згідно з вимогами Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція) (затверджено вченою радою університету 30.08.2021 р.; введено в дію наказом ректора від 31.08.2021 р. №111-ОД) та на основі укладених договорів на проведення навчальної практики з педагогіки базами практики визначено заклади загальної середньої освіти м. Кам'янець-Подільський, які відповідають вимогам до баз практики і спроможні забезпечити виконання здобувачам вищої освіти робочої програми практики. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка уклав із базами практики договори на проведення практики здобувачів вищої освіти за формою, визначеною в наказі Міністерства освіти України від 08.04.1993 р. №93 (zareestrovano v Ministerstvi yustitsii Ukraini 30.04.1993 p. №35).

Навчальна практика з педагогіки – необхідний етап у підготовці майбутніх учителів української мови та літератури. Вона є початковим етапом практичного освоєння педагогічної професії. З метою ознайомлення здобувачів вищої освіти із системою середньої освіти в Україні, з особливостями роботи закладів загальної середньої освіти практика проводиться в 5-9 класах закладів загальної середньої освіти різного типу.

У ході проведення навчальної практики з педагогіки в здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі **компетентності**:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми середньої освіти (рівень базової середньої освіти), що передбачає застосування теорій і методів педагогічної науки, психології, теорії та методики навчання української мови і літератури, предметних знань з української мови і літератури, та характеризується комплексністю й невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 03 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;

ЗК 06 Здатність до ухвалення ефективних й обґрунтованих рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети;

ЗК 07 Здатність до генерування нових ідей (креативність), виявлення та розв'язання проблем, ініціативності, підприємливості і відповідальності за вироблення і ухвалення рішень;

ЗК 08 Здатність до абстрактного, логічного й критичного мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 09 Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), принципів професійної етики і дотримуватися правил академічної доброчесності;

ЗК 10 Здатність вчитися, оволодівати сучасними знаннями й застосовувати їх у практичних ситуаціях;

ЗК 11 Здатність працювати в команді адаптуватися є діяти в непередбачуваній ситуації.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 09 Здатність розуміти, проектувати та організовувати процеси виховання й розвитку учнів, їхньої пізнавальної діяльності, формувати мотивації здобувачів загальної середньої освіти;

СК 10 Здатність усвідомлювати й оцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі та безпечно взаємодіяти з усіма учасниками освітнього процесу;

СК 11 Здатність до рівноправної та особистісно орієнтованої взаємодії з учнями в освітньому процесі, до розвитку в учнів критичного мислення і формування в них ціннісного ставлення та спроможність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства;

СК 12 Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й інші індивідуальні особливості здобувачів загальної середньої освіти та

використовувати стратегії роботи, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності, відчуття себе як частини спільноти учнів;

СК 13 Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

СК 14 Здатність застосовувати наукові методи пізнання, зокрема в освітньому процесі (на емпіричному й теоретичному рівні), методи роботи з джерелами інформації, різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності та здійснювати пошукову-дослідницьку діяльність;

СК 15 Здатність моделювати зміст навчання, створювати навчально-методичне забезпечення, з української в 5-9 класах закладів загальної середньої освіти, відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів; прогнозувати, оцінювати, моніторити й аналізувати результати освітнього процесу на засадах компетентнісного підходу;

СК 16 Здатність формувати і розвивати в учнів 5-9 класів ключові і предметні компетентності та наскрізні вміння;

СК 17 Здатність добирати і використовувати сучасні (зокрема, інноваційні) та ефективні методики і технології навчання української мови і літератури (рівень базової середньої освіти), виховання і розвитку учнів, а також здійснювати інтегроване навчання здобувачів загальної середньої освіти;

СК 18 Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів, і створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; працювати в команді для надання додаткової педагогічної підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК 19 Здатність визначати умови і ресурси професійного розвитку впродовж життя, здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності та визначати індивідуальні професійні потреби.

У ході проведення навчальної практики з педагогіки здобувачі вищої освіти мають досягнути таких **програмних результатів навчання (ПРН):**

ПРН 03 Володіти інформацією про чинні норми законодавства у сфері діяльності, нормативно-правові й організаційно-розпорядчі документи й застосовувати її в педагогічній діяльності;

ПРН 04 Володіти творчо-критичним мисленням, творчо використовувати різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі розв'язання соціальних і професійних завдань;

ПРН 05 Ефективно спілкуватися в колективі (українською та іноземною мовами), навчальній, соціально-культурній, офіційно-ділових сферах, у педагогічній діяльності; обирати оптимальну комунікаційну стратегію, виступати перед аудиторією, брати участь у дискусіях, обстоювати власну думку (позицію), дотримуватися культури поведінки, мовленнєвого спілкування, етичних норм, професійної етики, принципів толерантності й академічної доброчесності;

ПРН 07 Застосовувати в педагогічній діяльності наукові методи пізнання, спостерігати, аналізувати, збирати дані (зокрема, інформацію з різних джерел), інтерпретувати результати, визначати їхню дієвість;

ПРН 09 Розвивати у здобувачів загальної середньої освіти ключові й предметні компетентності та наскрізні вміння;

ПРН 10 Знати основи психології й педагогіки на рівні, необхідному для досягнення інших результатів навчання, передбачених цією освітньо-професійною програмою, та оволодіти психолого-педагогічним інструментарієм організації освітнього процесу, зокрема щодо навчання української мови і літератури (рівень базової середньої освіти);

ПРН 11 Знати й розуміти закономірності розвитку особистості, вікові й інші особливості учнів та враховувати їх у процесі планування й здійснення освітнього процесу, позакласних заходів, формувати в учнів мотивації до навчання й позитивну самооцінку, сприяти створенню індивідуальної освітньої траєкторії, застосовувати індивідуальний і диференційований підходи до навчання з урахуванням особливих освітніх потреб учнів відповідно до їх можливостей;

ПРН 12 Володіти інформацією про психологічно безпечне й комфортне освітнє середовище та проектувати його з дотриманням вимог безпеки життєдіяльності, санітарії, гігієни, урахуванням принципів і стратегій універсального дизайну, організовувати конструктивну й партнерську взаємодію з усіма учасниками освітнього процесу, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, запобігання професійному вигоранню усвідомленому емоційного реагування;

ПРН 13 Знати й розуміти різні форми навчання, підходи, принципи, методи й прийоми, технології, інновації, міжпредметні зв'язки, використовувати їх у процесі планування і організації освітнього процесу з української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти), зокрема в стандартних і нестандартних ситуаціях, та оцінювати результативність їх застосування;

ПРН 14 Знати й розуміти структуру навчальних занять різних типів і проектувати й організовувати освітній процес з української мови і літератури в закладах загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти), створювати навчально-методичне забезпечення, раціонально використовувати навчальний час і здійснювати аналіз і самоаналіз ефективності уроків;

ПРН 15 Знати й розуміти критерії оцінювання результатів навчання учнів, використовувати в освітній практиці різні прийоми оцінювання навчальних досягнень здобувачів загальної середньої освіти (рівень базової середньої освіти) з української мови і літератури, прийоми диференційованого навчання й оцінювання дітей з особливими освітніми потребами, здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, розвивати в учнів й забезпечувати дотримання ними академічної доброчесності;

ПРН 16 Формувати в учнів здатність до взаєморозуміння, міжособистісної взаємодії засобами активної та пасивної комунікації, організовувати співпрацю учнів, володіти формами і методами навчання й виховання учнів, уміти відстежувати динаміку особистісного розвитку дитини.

Термін проходження навчальної практики з педагогіки

Назва практики	Семестр	Тижні	Кредити ЄКТС
Навчальна практика з педагогіки	4	2	3

Організація проведення навчальної практики з педагогіки

Навчальна практика з педагогіки (далі – практика) здобувачів вищої освіти організовується на підставі наказу ректора про проведення практики. Керівництво практикою здійснюється кафедрою педагогіки та менеджменту освіти. Безпосереднє керівництво практикою здобувачів вищої освіти здійснює керівник практики – викладач кафедри педагогіки та менеджменту освіти. Перед початком практики проводиться настановна конференція, на якій здобувачам вищої освіти роз'яснюються завдання і зміст практики, а також порядок її проходження.

Під час практики здобувачі вищої освіти організовують свою діяльність відповідно до вимог Статуту закладу освіти, дотримуються Правил внутрішнього розпорядку закладу освіти, виконують розпорядження адміністрації закладу освіти й керівника практики, також беруть участь у позакласній, методичній та інших видах роботи закладу освіти.

Для виконання робочої програми практики, реалізації її завдань на базі практики здобувачі вищої освіти закріплюються за певними класами та вчителями. Практична діяльність здобувачів вищої освіти здійснюється за індивідуальним планом, який складається кожним здобувачем вищої освіти на початку практики. Хід і результати роботи фіксуються у щоденнику практики. Щоденне навантаження здобувача вищої освіти становить до 8 годин робочого часу.

Режим роботи здобувачів вищої освіти під час проходження практики визначається керівниками практики. Усі здобувачі вищої освіти повинні приходити до закладу освіти не пізніше, як за 15 хвилин до початку занять у своєму класі, час перебування в закладі освіти визначається змістом і планом проведення практики.

До робочого часу здобувачів вищої освіти під час проходження практики входить відвідування уроків і виховних заходів з метою здійснення педагогічного спостереження за навчальною та виховною діяльністю учнів в освітньому процесі, організованістю здобувачів освіти під час уроку та ін. відповідно до визначених схем, які наведено в додатках робочої програми.

У разі порушення поставлених вимог здобувач вищої освіти (далі – практикант) усувається від проходження практики. Здобувач вищої освіти, робота якого визнана незадовільною, вважається таким, що не виконав навчальний план семестру. Практика завершується підсумковою конференцією, на якій підбиваються підсумки, оцінюються результати роботи, обговорюються проблеми та подальші шляхи удосконалення практики.

Загальну організацію практики здобувачів вищої освіти та контроль за її проведенням у виші здійснює завідувач практики університету. Організація та проведення практики в навчально-науковому інституті української філології та журналістики покладається на директора інституту та завідувачів кафедр.

Безпосередній керівник – науково-педагогічний працівник кафедри педагогіки та менеджменту освіти здійснює керівництво практикою здобувачів вищої освіти кожної академічної групи.

У закладах освіти до керівництва практикою залучаються адміністрація та вчителі.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРАКТИЦІ

Практикант зобов'язаний:

– взяти участь у настановній конференції з питань організації практики у визначений директором навчально-наукового інституту української філології та журналістики час;

– до початку практики отримати від керівника практики від кафедри педагогіки та менеджменту освіти направлення, методичні матеріали (методичні вказівки, програму, щоденник, індивідуальне завдання) та консультації щодо оформлення необхідних документів;

– до початку практики пройти в університеті інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності;

– своєчасно прибути на базу практики;

– якісно та в повному обсязі виконувати всі завдання, передбачені робочою програмою практики, індивідуальні завдання;

– вивчити та дотримуватися правил охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії та внутрішнього розпорядку на базі практики;

– своєчасно оформити звіт та захистити його в терміни, визначені наказом ректора університету.

Практикант має право:

– отримувати консультації від вчителів, класних керівників і керівників практики від університету з усіх питань проведення практики;

– вносити пропозиції щодо вдосконалення організації практики;

– виявляти ініціативу у виборі форм і методів навчальної та виховної роботи.

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ КЕРІВНИКІВ ПРАКТИКИ ВІД УНІВЕРСИТЕТУ ТА БАЗ ПРАКТИКИ

Керівник практики навчально-наукового інституту української філології та журналістики:

– здійснює планування, загальну організацію, навчально-методичне керівництво та облік результатів усіх видів практики;

– спільно з методистом навчального відділу забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику: розподіл за базами практики, інструктаж про порядок проходження

практики, інструктаж з охорони праці і безпеки життєдіяльності, надання необхідних документів;

- контролює виконання програми практики, вживає заходів щодо усунення недоліків; разом з директором інституту та адміністрацією навчального закладу вирішує спірні питання та конфліктні ситуації;

- вивчає та аналізує звітну документацію здобувачів вищої освіти, відгуки керівників, готує підсумковий звіт про результати практики і надає його в директорат і завідувачеві практики університету, в термін, встановлений наказом ректора.

Методист навчального відділу:

- спільно із керівником практики інституту, завідувачами кафедри визначає бази практики, що забезпечують виконання робочої програми практики;

- спільно з факультетським керівником практики забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику: розподіл за базами практики, інструктаж про порядок проходження практики, інструктаж з охорони праці і безпеки життєдіяльності, надання необхідних документів;

- складає проекти наказів про направлення здобувачів вищої освіти на практику, припинення та відновлення практики, захист практики;

- бере участь в організації та проведенні інструктивних нарад із питань організації, проведення практики та підсумкових конференціях за її результатами;

- готує супровідні документи (направлення в навчальні заклади, інформаційні повідомлення на кафедри);

- проводить наради зі старостами груп практикантів із питань проходження практики та ведення документації;

- збирає документацію здобувачів вищої освіти з практики, забезпечує її перевірку керівниками практики.

Керівник практики здобувачів вищої освіти від кафедри педагогіки та менеджменту освіти:

- забезпечує проведення всіх організаційних заходів перед направленням здобувачів вищої освіти на практику: інструктаж з охорони праці та безпеки життєдіяльності, правил поведінки (в установах, організаціях, на підприємствах), надає здобувачам вищої освіти необхідні документи (направлення, програму, щоденник практики, методичні рекомендації щодо оформлення звітної документації тощо);

- повідомляє практикантів про форми звітності;

- бере участь у розробці програм практик;

- бере участь у розподілі практикантів за базами практики;

- до початку практики бере участь у проведенні з практикантами інструктажу з безпеки життєдіяльності та охорони праці, оформляє відповідні документи;

- бере участь у настановних інструктивних нарадах та підсумкових конференціях з питань практики;

- відстежує своєчасне прибуття практикантів на базу практики;
- здійснює контроль за виконанням робочої програми практики та термінами її проведення;
- забезпечує спільно з керівником практики від бази практики високу якість її проходження практикантами згідно з робочою програмою;
- контролює забезпечення необхідних умов праці, організації побуту практикантів на базі практики та проведення з ними обов'язкових інструктажів з охорони праці та безпеки життєдіяльності;
- надає методичну допомогу практикантам під час виконання ними завдань, перевіряє робочу документацію;
- проводить консультації для практикантів щодо опрацювання зібраного матеріалу та його використання для звіту про практику;
- інформує практикантів про порядок подання звітів про практику та їх захисту;
- перевіряє звітну документацію практикантів;
- приймає захист звітів практикантів про практику в складі комісії;
- оцінює результати практики здобувачів вищої освіти, виставляє оцінки у відповідні документи;
- здає звіти практикантів про практику на кафедру педагогіки та менеджменту освіти;
- готує звіт про проведення практики.

Керівник практики від бази практики здійснює загальне керівництво практикою, несе особисту відповідальність за її проведення.

Керівник практики від бази практики:

- розподіляє практикантів за робочими місцями відповідно до графіка проходження практики, забезпечує ефективність її проходження;
- забезпечує проведення інструктажу з охорони праці та безпеки життєдіяльності, протипожежної безпеки на базі практики та на робочому місці під час виконання конкретних видів робіт;
- ознайомлює практикантів із організацією роботи на конкретному робочому місці;
- забезпечує проходження практики здобувачами вищої освіти;
- забезпечує і контролює дотримання практикантами правил внутрішнього розпорядку бази практики;
- створює необхідні умови для оволодіння практикантами новою технікою, сучасними технологіями та методами організації праці, сприяє підбору матеріалу для виконання курсових робіт;
- оцінює якість проходження практики здобувачами вищої освіти, складає на них характеристику з відображенням виконання робочої програми практики, якості професійних знань та умінь.

ПРАВИЛА ТЕХНІКИ БЕЗПЕКИ ПІД ЧАС ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ

Практикант винятково виконує завдання, які передбачені робочою програмою практики. У разі притягнення практиканта до робіт, які не передбачені робочою програмою практики, йому слід негайно повідомити про це керівника практики від кафедри педагогіки та менеджменту освіти.

Під час проходження практики **заборонено**:

- порушувати правила внутрішнього трудового розпорядку бази практики;
- залишати робоче місце без дозволу керівника практики від бази практики, керівника кафедри педагогіки та менеджменту освіти;
- відволікати від роботи працівників бази практики, які його оточують;
- у разі встановлення порушень вимог охорони праці в службовому приміщенні розпочинати чи продовжувати роботу до усунення небезпеки, якщо це загрожує життю та здоров'ю, обов'язково повідомити про це керівника бази практики;
- під час виникнення несправності обладнання та приладів самостійно їх ремонтувати, натомість потрібно негайно повідомити безпосереднього керівника бази практики та припинити роботу до усунення недоліків; заборонено виконувати будь-які види ремонтних робіт на робочому місці.

Практикант зобов'язаний:

- дотримуватися дисципліни праці; берегти обладнання, інвентар, матеріали, навчальні посібники тощо; виконувати вимоги охорони праці, пожежної безпеки, передбачені відповідними правилами, інструкціями, наказами, розпорядженнями; тримати в порядку та чистоті своє робоче місце, не порушувати санітарні правила у приміщеннях; утримуватись від дій, які заважають іншим працівникам виконувати свої обов'язки;
- повідомляти керівника закладу та/або керівника від бази практики про всі недоліки, які знижують рівень безпеки життєдіяльності людини (норми освітленості, небезпеку виникнення травм при експлуатації обладнання, інструментів тощо);
- вжити екстрених заходів за погіршення стану здоров'я учня/практиканта (запаморочення, втрата свідомості, кровотеча з носа та ін.) (у разі проходження практики в закладах освіти), надати йому першу допомогу та викликати медичного працівника;
- дбати про особисту безпеку, повідомляти про погіршення стану власного здоров'я під час проходження практики.

ЗМІСТ ПРАКТИКИ

Навчальна практика є початковим етапом практичного засвоєння практикантами педагогічної професії, ознайомлення із системою освіти в Україні, з особливостями роботи різних типів закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти та ін.

№ з/п	Зміст роботи	Орієнтовний час на виконання завдань	Форми й методи організації діяльності	Форма звіту
Змістовий модуль 1. Аналіз навчальної та виховної роботи під час практики (завдання з педагогіки)				
1.	Настановна конференція. Організаційні питання практики (розподіл за базами практик, ознайомлення з робочою програмою та індивідуальними завданнями відповідно бази практики; проходження інструктажу з правил	2 год.	Участь у конференції.	Фіксація інформації у щоденнику

	внутрішнього розпорядку, техніки безпеки і охорони праці).			
2.	Вступна консультація з керівником практики від кафедри педагогіки та менеджменту освіти (вимоги до ведення документації, огляд новинок педагогічної літератури).	1 год.	Участь у консультації.	Фіксація інформації в щоденнику практики.
3.	Ознайомлення з організацією навчального та виховного процесу на базі практики, плануванням роботи закладу освіти, внутрішнім розпорядком роботи бази практики (бесіда з керівником закладу освіти, заступником керівника закладу освіти). Знайомство з учителями, учнями класу, ознайомлення з вимогами до оснащення кабінетів з фаху, наочними посібниками. Відвідування структурних підрозділів баз практик під час ознайомчого етапу практики (ознайомлення з плануванням та організацією навчального та виховного процесу в класі, класною документацією (журнал, календарні та позаурочні плани, реалізацією концепції «Нова українська школа», планом роботи школи). Знайомство з особливостями навчання та виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання в закладі освіти.	12 год.	Бесіда з представниками адміністрації бази практики. Робота зі шкільною документацією. Консультація у керівника практики.	Фіксація інформації у щоденнику. Опис структури бази практики, її основних завдань на поточний навчальний рік, основних видів шкільної документації, способів і форм реалізації концепції «Нова українська школа», особливостями навчання та виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання в закладі освіти та ін.
4.	Ознайомлення з наповненням офіційного сайту закладу загальної середньої освіти, його публічною інформацією.	4 год.	Аналіз офіційного сайту закладу освіти як бази практики.	Фіксація інформації в щоденнику практики.
5.	Ознайомлення з бібліотекою бази практики.	1 год.	Відвідування бібліотеки бази практики.	Фіксація інформації в щоденнику практики.
6.	Визначення календарного графіка проходження навчальної практики з педагогіки.	2 год.	Складання календарного графіку проходження навчальної практики з педагогіки.	Заповнювання календарного графіку проходження навчальної практики з педагогіки, розміщеного в щоденнику практики.
7.	Знайомство з класним керівником, за яким закріплені практикант (взяти участь у бесіді з класним керівником з метою загального уявлення про клас, окремих учнів, особливості його роботи з класом, з активом класу; особливості навчання та виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання в закладі освіти, зміст виховної та індивідуальної роботи класного керівника зі здобувачами освіти; робота класного керівника з батьками). Ознайомлення з організацією методичної роботи у школі, передовим педагогічним досвідом.	6 год. 6 год.	Бесіда з класним керівником. Допомога класному керівникові у підготовці і проведенні виховних заходів; класної години, колективної творчої справи, бесіди, диспуту, вечора, екскурсії тощо, згідно з індивідуальним планом студента.	Фіксація інформації в щоденнику практики. Укладання відомостей про класного керівника та особливості його роботи. Конспект виховного заходу (на окремих аркушах).
8.	Ознайомлення з розкладом уроків класного керівника та класу, до якого	1 год.	Аналіз розкладу уроків у	Фіксація інформації в щоденнику практики.

	прикріплений практикант на весь період практики.		прикріпленому класі.	
9.	Відвідування уроків у прикріпленому класі для проведення спостережень за схемами: Схема спостереження за процесом навчання на уроці. Схема спостереження за процесом засвоєння здобувачами освіти знань, вмінь і навичок на уроці. Схема спостереження за реалізацією принципів навчання на уроці. Схема спостереження за реалізацією методів навчання на уроці. Схема спостереження за здійсненням контролю успішності навчальної діяльності здобувачів освіти. Схема аналізу особливостей розвитку, навчання та виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання в закладі освіти.	40 год.	Бесіда з учителями. Відвідання, спостереження та аналіз уроків у прикріпленому класі. Консультація у керівника практики. Аналіз шкільної документації, зокрема укладеної за принципами Нової української школи, особливостями інклюзивного навчання та ін.	Фіксація інформації в щоденнику практики. Опис результатів спостережень на уроках (на окремих аркушах).
10.	Перевірка учнівських щоденників. Збір, обробка і аналіз фактичних даних з фаху.	3 год.	Спостереження за роботою класного керівника та асистента вчителя з активом класу. Бесіда з активом.	Фіксація матеріалів спостереження, змісту бесіди, індивідуальної роботи з учнем та аналіз власної діяльності у щоденнику.
11.	Ознайомлення з системою педагогічного керівництва спільної діяльності сім'ї та школи у вихованні та навчанні дітей та допомога учителеві в підготовці і проведенні видів робіт. Ознайомлення з роботою дитячих організацій, гуртків чи об'єднань за інтересами.	6 год. 4 год.	Бесіда з класним керівником. Бесіда з керівником організації, гуртка, об'єднання, ознайомлення з планами роботи, відвідування заняття/гуртка.	Фіксація інформації у щоденнику.
12.	Захист здобувачами вищої освіти навчальної практики з педагогіки. Підведення підсумків. Залік.	2 год.	Звіти практикантів про виконання індивідуального плану.	Звіт про навчальну практику з педагогіки здобувачів вищої освіти.
РАЗОМ		90 год.		

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ЕТАП

1. Настановна конференція. Участь у настановній конференції здобувачів вищої освіти одержання направлень для проходження практики, рекомендацій щодо її організації, проведення інструктажів з безпеки життєдіяльності та охорони праці.

2. Ознайомлення з базою практики. Ознайомлення здобувачів із закладом, у якому виконуватимуться обов'язки практиканта, специфікою організації освітнього процесу у закладі середньої освіти, нормативними документами, які регламентують його роботу.

3. Складання індивідуального плану практики. Складання індивідуального плану практики відповідно до змісту робочої програми

ДОДАТОК 2

ЗРАЗОК ІНДИВІДУАЛЬНОГО ПЛАНУ ПРАКТИКАНТА

№ з/п	Зміст роботи	Термін виконання	Відмітка про виконання
1	2	3	4
1.	Взяти участь у настановній конференції, ознайомитися з робочою програмою навчальної практики з педагогіки.		
2.	Ознайомитись з навчальною та виховною роботою закладу освіти: – взяти участь у бесіді про основні напрями роботи закладу освіти, завдання на поточний навчальний рік; – ознайомитись із шкільною документацією: планом роботи закладу освіти, класним журналом.		
3.	Ознайомитись із системою роботи класного керівника: – проаналізувати план виховної роботи класного керівника і зафіксувати у щоденнику його фрагмент на період практики; – ознайомитися зі змістом, формами і методами роботи класного керівника; – взяти участь у бесіді з класним керівником для ознайомлення з проведенням ним індивідуальної роботи зі здобувачами освіти; – ознайомитись із формами роботи класного керівника з батьками здобувачів освіти; – провести спостереження за роботою класного керівника з активом класу.		
4.	Надати допомогу класному керівникові у підготовці і проведенні виховного заходу. Зробити аналіз проведеного виховного заходу.		
5.	Ознайомитися з організацією і проведенням навчальної та виховної роботи в закладі освіти.		
6.	Відвідати упродовж проходження практики практикантами всі уроки за розкладом і провести спостереження: – за організацією навчання та засвоєння здобувачами освіти знань, умінь і навичок; – за реалізацією на уроках принципів навчання; – за використанням учителем засобів, методів, прийомів роботи, форм організації навчальної роботи здобувачів освіти; – за здійсненням контролю та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти – за особливостями розвитку, навчання та виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання в закладі освіти.		
7.	Систематично вести записи у щоденнику навчальної практики з педагогіки.		
8.	Підготувати звіт про роботу за період навчальної практики з педагогіки.		
9.	Взяти участь у захисті матеріалів навчальної практики з педагогіки та звітній конференції.		

ЗВІТ ПРО НАВЧАЛЬНУ ПРАКТИКУ З ПЕДАГОГІКИ

Здобувача вищої освіти ____ курсу ____ групи
 Навчально-наукового інституту української філології та журналістики

(прізвище, ім'я, по батькові)

Керівники навчальної практики з
 педагогіки від кафедри педагогіки
 та менеджменту освіти

(прізвище, ім'я, по батькові)

У звіті необхідно дати відповідь на такі питання.

1. Які уроки було відвідано під час практики? Які з них були найцікавішими? Які уроки справили позитивне враження, а які не сподобались і чому?
2. Які враження від організації виховної роботи в класі, у закладі освіти? Які цікаві виховні заходи спостерігав (-ла) під час проходження практики?
3. З якими формами виховної роботи у закладі освіти ознайомився (-лася)?
4. З якими особливостями роботи різних типів закладів освіти, що забезпечують здобуття загальної середньої освіти ознайомився під час практики? Які особливості роботи цих закладів освіти мав (-ла) нагоду спостерігати?
5. Які педагогічні спостереження провів (-ла) під час навчальної практики з педагогіки?
6. У чому полягає роль педагогічних спостережень при організації навчальної та виховної роботи вчителем з урахуванням вимог Нової української школи?
7. Яку практичну допомогу надано у закладі освіти (виготовлено наочність, дидактичні матеріали, проведено урок, виховний захід тощо)?
8. Як враховуються особливості розвитку, навчання та виховання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання в закладі освіти?
9. Як забезпечували виконання вимог правил з охорони праці та безпеки життєдіяльності?
10. Висновки та пропозиції.
11. Список використаних джерел.

Звіт підписує практикант, підписує та оцінює безпосередній керівник від бази практики.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНСПЕКТУ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

Перша сторінка

ЗРАЗОК ТИТУЛЬНОЇ СТОРІНКИ

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ЗАТВЕРДЖЕНО

Керівник навчальної практики з педагогіки від кафедри педагогіки та менеджменту освіти

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

_____ (підпис)

« ____ » _____ 202_ р.

КОНСПЕКТ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

на тему: _____

здобувача вищої освіти __ курсу_ групи
Навчально-наукового інституту
української філології та журналістики

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

для проведення в _____ класі

_____ (назва закладу освіти)

« ____ » _____ 202_ р.

Друга сторінка

Мета заходу (виховна, пізнавальна, розвиваюча).

Форма проведення.

Дата проведення.

Обладнання і наочність.

Рекомендовані джерела.

ЗМІСТ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ

I. Вступна частина: вступне слово вчителя, організація заходу, актуалізація теми заходу тощо.

II. Основна частина: викладення інформаційного матеріалу, запитання для обговорення, зміст завдань для групового чи колективного виконання, конкурсні завдання.

III. Заключна частина: підведення підсумків, рекомендації і пропозиції здобувачам освіти.

СХЕМА СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ПРОЦЕСОМ НАВЧАННЯ НА УРОЦІ

1. Тема уроку. Визначення вчителем мети уроку.
2. Стимулювання вчителем навчально-пізнавальної діяльності учнів: формуванню яких мотивів (інтересу чи відповідальності) надавалась перевага?
3. Виклад вчителем нового матеріалу: послідовність, доступність, логічність, зрозумілість, виразність, емоційність, використання наочності, створення проблемних ситуацій, застосування прийомів узагальнення, аналізу, порівняння, аналогії, залучення здобувачів освіти до самостійної роботи (репродуктивної чи творчої). Навести конкретні приклади.
4. Виправлення і аналіз вчителем помилок, допущених здобувачами освіти, залучення їх до цієї роботи.
5. Підсумок уроку: залучення здобувачів освіти до узагальнення, оцінка роботи здобувачів освіти під час уроку, залучення їх до самооцінки, пояснення домашнього завдання.
6. Загальне враження про урок: чи досягнута мета уроку.

СХЕМА СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ПРОЦЕСОМ ЗАСВОЄННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ ЗНАТЬ, ВМІНЬ І НАВИЧОК НА УРОЦІ

1. Тема і мета уроку.
2. Які прийоми застосовує вчитель, щоб сприймання матеріалу було успішним?
3. Чи зрозуміли здобувачі освіти пояснення вчителя? За якими критеріями Ви визначили рівень розуміння?
4. Які рівні узагальнення матеріалу мали місце на уроці (понятійне, міжпонятійне, тематичне, підсумкове)? Обґрунтуйте.
5. Які вправи виконувались на уроці для застосування знань? Репродуктивні чи творчі? Наведіть конкретні приклади.
6. Загальне враження щодо рівня засвоєння учнями знань.

СХЕМА СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ ПРИНЦИПІВ НАВЧАННЯ НА УРОЦІ

1. Тема і мета уроку.
2. Чи визначені цілі і завдання уроку, чи реалізовані вони на уроці?
3. Які наукові поняття формувались на уроці, які виводились правила, закони тощо, які застосовувались у процесі практичної роботи?
4. На які попередні знання чи знання з інших предметів, з життєвого досвіду учнів спирався учитель?
5. Які прийоми застосовував учитель для збудження активності здобувачів освіти?
6. Чи показував учитель можливості практичного застосування отриманих на уроці знань? Як саме?
7. Як вчитель забезпечує реалізацію принципу свідомості навчання?

8. Якою мірою і наскільки доцільне використання на уроці наочних посібників, мультимедійних засобів навчання?

9. Чи доступно вчитель пояснював новий матеріал і порядок виконання практичних завдань?

10. Як учитель здійснював диференціацію навчання, індивідуальний підхід до здобувачів освіти?

11. Які позитивні емоції формував учитель під час уроку? Наведіть конкретні приклади.

12. Загальні висновки щодо реалізації принципів навчання на цьому уроці.

СХЕМА СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА РЕАЛІЗАЦІЄЮ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ НА УРОЦІ

1. Тема і мета уроку.

2. Прослідкуйте логіку поведінки учителя, використання ним методів і прийомів актуалізації опорних знань.

3. За допомогою яких прийомів учитель спонукав здобувачів освіти до усвідомлення ними необхідності відновлювати у своїй пам'яті опорні знання?

4. Якою мірою спосіб актуалізації опорних знань підвів здобувачів освіти до вивчення нового навчального матеріалу?

5. Простежити весь хід діяльності учителя, спрямованої на організацію вивчення здобувачами освіти нового навчального матеріалу.

6. Дайте оцінку доцільності вибору методів і прийомів навчання у цьому фрагменті уроку.

7. Яким шляхом ішов учитель при дотриманні ним логіки викладу навчального матеріалу (індуктивним чи дедуктивним)?

8. Якою мірою здобувачі освіти володіють методами самостійної пізнавальної діяльності?

9. Наскільки така організація освітнього процесу сприяє підвищенню розумової активності здобувачів освіти?

10. Які методи навчання використав учитель у процесі формування у здобувачів освіти умінь та навичок? Наскільки вони, на Ваш погляд, ефективні?

11. Чи вдалося вчителю мобілізувати здобувачів освіти на узагальнення та систематизацію знань, умінь і навичок?

12. Як учитель стимулює навчальну діяльність здобувачів освіти?

13. Чи використані на уроці активні методи навчання? Які саме? Їх результативність.

14. Наскільки використані учителем методи і прийоми навчання сприяли активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти?

15. Дайте оцінку діяльності вчителя і здобувачів освіти, висловіть свої пропозиції щодо поліпшення уроку.

СХЕМА СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЗДІЙСНЕННЯМ КОНТРОЛЮ УСПІШНОСТІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

1. Тема і мета уроку.

2. Чи забезпечується зворотний зв'язок у процесі навчання шляхом аналізу й оцінки знань, умінь та навичок здобувачів освіти.

3. Проведіть спостереження за створенням вчителем ситуацій значущості процесу перевірки й оцінки навчальної діяльності здобувачів освіти.

4. Висловіть свою думку щодо дотримання вчителем вимог об'єктивності, систематичності, аргументованості, врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти (темперамент, мовні дефекти та ін.), в аналізі й оцінці знань, умінь і навичок учнів.

5. Зробіть спостереження за утворенням (чи неутворенням) позитивного емоційного настрою здобувачів освіти під час опитування?

6. Чи чітко вчитель формулює запитання, яке спонукало здобувачів освіти до активних мисленнєвих дій, чи витримує паузу, яка дає можливість учням зібратися з думками?

7. Проаналізуйте, наскільки уважно вчитель слухає відповідь здобувачів освіти, схвальним словом, жестом і мімікою стимулює мисленнєву активність вихованців.

8. Чи не перебиває монологічну відповідь здобувача освіти вчитель, чи робить аналіз після закінчення відповіді?

9. Зробіть спостереження за дотриманням вчителем критеріїв оцінювання.

10. Чи використовує вчитель формувальне оцінювання як інноваційну технологію в освітньому процесі?

11. Проаналізуйте доцільність залучення здобувачів освіти до перевірки рівня засвоєння знань шляхом перевірки письмових робіт інших учнів класу. Чи здійснює це вчитель?

12. Чи залишає вчитель за здобувачами освіти можливість повторно опрацювати навчальний матеріал, виконати навчальні завдання відповідно до їх індивідуальних розумових можливостей?

13. Чи схвалює вчитель хорошу відповідь здобувача освіти оцінними судженнями «Гарна робота», «Гарно підготувався», «Приємно було слухати», «Виправдав мої сподівання», «Правильна відповідь» і т. ін.?

14. Загальне враження про рівень успішності здобувачів освіти.

СХЕМА АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ РОЗВИТКУ, НАВЧАННЯ ТА ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ В ПРОЦЕСІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ОСВІТИ

1. Зробіть спостереження за створенням (чи не створенням) інклюзивної культури в закладі освіти (як вона формується в закладі освіти; чи змінює це політику та практику освіти й навчання; чи активно її підтримують педагоги та здобувачі закладу освіти, а також інші працівники, батьки та інші члени місцевої громади).

2. Чи забезпечується формування інклюзивних цінностей в закладі освіти (як це впливає на прийняття рішень по відношенню до всієї шкільної політики, так і на практику навчання в кожному класі; чи є розвиток закладу освіти при цьому постійним і безперервним процесом)?

3. Чи планується освітній процес у закладі освіти з урахуванням інклюзивних потреб усіх здобувачів освіти?

4. Чи є у закладі освіти посада асистента вчителя? Розкрийте його роль у розвитку, навчанні та вихованні здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в процесі інклюзивного навчання в закладі освіти.

5. Чи доступна для всіх інформація про заклад освіти незалежно від стану здоров'я зацікавлених осіб (інформація про інклюзивну освіту представлена на сайті закладу освіти та адаптована до потреб осіб з порушенням зору)?

6. Чи забезпечено реалізацію в закладі освіти принципу інклюзивності та справедливості в освіті для створення рівного доступу до освіти і неупередженого ставлення до всіх здобувачів освіти.

7. Чи відсутнє в закладі освіти упереджене або дискримінаційне ставлення як до окремих здобувачів освіти, так і груп здобувачів освіти, об'єднаних певною ознакою? Опишіть загальний настрій у класі.

8. Які нові методики навчання застосовувалися на уроці (у класі), де є здобувач освіти з особливими освітніми потребами?

9. Як на уроці (у класі), де є здобувач освіти з особливими освітніми потребами, відбувалося оцінювання його навчальних досягнень? З урахуванням цього вкажіть методи та прийоми заохочення, які були використані учителем на уроці по відношенню до здобувач освіти з особливими освітніми потребами?

10. Вкажіть чи є в організації освітнього процесу для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами співпраця з їх батьками?

11. Охарактеризуйте поведінку класу загалом і кожного здобувача освіти окремо до здобувача освіти з особливими освітніми потребами та як це впливає на його навчання.

12. Охарактеризуйте матеріально-технічне та інформаційне забезпечення навчальних приміщень для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.